

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1937-38

OPERA UREDNIK: M. BRAVNIČAR

G. DONIZETTI:

4 LINDA DI CHAMOUNIX
MELODRAMA V III. DEJANJIH

Din 2-50

Izhaja za vsako premijero

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1937/38 ŠTEV. 4 OPERA UREDNIK: M. BRAVNIČAR

GAETANO DONIZETTI:

LINDA DI CHAMOUNIX

PREMIERA: 20. OKTOBRA 1937

Donizetti je Rossinijev naslednik in predhodnik Verdijev. V njegovih delih zazvenijo včasih Rossinijevi zvoki, še bolj očitni pa so Donizettijevi vplivi na mladega Verdija. Razvoj italijanske opere je šel brez skokov, kakor sklenjena veriga od člana do člana. Mogočen člen v tej verigi, ki veže čisti slog klasične oblike in začetke italijanske glasbene drame, je Gaetano Donizetti, skladatelj opere »Linda di Chamounix«. Nedavno smo imeli na sporedu njegovo »Lucio di Lammermoor«, ki vsebuje vse tipične lastnosti Donizettijeve muze. Sedaj se uvršča v spored naše opere »Linda di Chamounix«, ki jo je skladatelj zložil za takratno dunajsko dvorno opero (Kärntnertheater) in spada med njegova najzrelejša dela. Partituro te opere je dovršil l. 1842., ko je bil njegov umetniški sloves v zenitu. Kmalu potem ko je skladatelj dovršil partituro svoje opere, je bila tudi uprizorjena. Delo je doživelo pri premieri prebojen uspeh in je kmalu postalo tudi na drugih svetovnih odrih najpoljudnejša Donizettijeva opera. Italijanskemu skladatelju je prav to delo prineslo novih lavorik in časti. Imenovan je bil za cesarskega avstrijskega dvornega kapelnika z lepo plačo, »Društvo prijateljev glasbe« ga je imenovalo za svojega častnega člana, Akademija lepih umetnosti v Parizu ga je izvolila za svojega rednega člana, od papeža pa je dobil viteški križec Silvestrovega

reda. Z »Lindo« je Donizetti dosegel do najvišje točke uspehov in priznanja. Kmalu potem mu je začela bolezen zaustavljati pot do novega dela. Že eno leto kasneje so se v Parizu pri generalki njegove opere »Don Sebastian, roi de Portugal« pojavili prvi sledovi duševne bolezni, ki se je stopnjevala do popolne duševne omračitve. Umrli je v 51 letu starosti, 8. aprila 1848. v svojem rojstnem kraju v Bergamu.

*

Gaetano Donizetti je bil rojen 25. septembra 1797. v Bergamu. Prvotno je bil določen za advokatski poklic in je temeljito dovršil vse gimnazijske študije, čeprav je želel postati arhitekt. Zakaj je presedlal k glasbi in zakaj se je odpovedal gradbeni umetnosti, še danes ni znano, ker se tudi sam ni pozneje o tem nikdar izjavil. Njegov oče je bil preprost uradnik z majhnimi dohodki, ki je kljub skromnim sredstvom poslal svojega sina v glasbeno šolo v Bergamu k znamenitemu učitelju Simonu Mayru. Pozneje sta bila njegova učitelja tudi Pilotti in Mattei v Bologni. Nagnjenje za gradbeno umetnost se je pri Donizettiju spremenilo v nagnjenje za glasbo. Narava je v njem izoblikovala velikega glasbenika izredne melodične invencije in bogate tvornosti. V 26 letih dela je zložil 66 oper, več kantat, maš in psalmov. Donizetti je bil pet let mlajši kakor Rossini in pet let starejši kakor Bellini. Ko je Rossini opustil komponiranje in ko je Bellini umrl, je ostal edini vladar opernih odrov v Italiji do Verdijevih prvih večjih uspehov. Donizetti je stopil v javnost s svojim opernim prvencem »Enrico Borgogna« v Benetkah l. 1818. Tedaj je bil Rossini že slaven skladatelj, ki je imel za seboj poleg drugih stvari tudi že »Brivca Seviljskega«. Spričo tega ni bilo Donizettiju lahko priboriti si splošno priznanje. V tistem času je v Italiji bujno cvetela operna tvorba, ki je imela mnogo dobro uvedenih skladateljev. Svetovno priznanje si je Donizetti priboril šele z »Lucio di Lammermoor« l. 1835. Edini večji uspeh je imel pred »Lucijo« z opero »Ljubavni napoj«, ki je bila uprizorjena l. 1832. v Milanu. Donizetti je bil izredno plodovit skladatelj. Vsako leto je napisal približno štiri velika dela. Znameniti Rossinijev impresarij Barbaia je postal tudi Donizettijev impresarij in njemu je na-

pisal vsako leto dve komični in dve resni operi. Pisal je opere štirinajst let, preden je dosegel svetovno priznanje. Leta 1835. je šel v Pariz, kjer se je ob strani Bellinija in Mercadanta boril za prvenstvo. V Parizu so izvajali poleg Donizettijeve dvodejanke »Marino Falieri« še Bellinijeve »Puritance« in Mercadantejevo opero »Briganti«. Donizettijeva opera ni ugajala, čeprav je vsebovala mnogo lepot. Vrnil se je v Neapelj, kjer mu je predložil znameniti libretist Cammarano »Lucio di Lammermoor«. Donizetti je predloženo besedilo uglasbil še isto leto in uspeh »Lucije« ga je privedel v prvo vrsto italijanskih opernih skladateljev. Njegove opere so predvajali v sporedih opernih gledališč, dokler ni odcvetela znamenita šola italijanskega »bel canta«. Današnjemu času so ostale od bogate Donizettijeve dedščine štiri opere, ki jih srečujemo še pogosto v opernih repertoarjih. Te so: »Hči regimenta«, »Don Pasquale«, »Lucia di Lammermoor« in »Linda di Chamounix«.

*

Preprosta in ganljiva vsebina opere »Linda di Chamounix« je povzeta iz neke stare francoske novele. Njeno snov so francoski, nemški in italijanski pesniki že mnogokrat dramatično obdelali. Donizettiju je napisal besedilo Gaetano Rossi; to besedilo spominja nekoliko na Birch-Pfeifferjev igrokaz »Materin blagoslov ali novi tanchon«. Med vsemi znanimi igrokazi, ki imajo snov iz omenjene francoske novele, je Rossijevo besedilo za »Linda di Chamounix« tehnično še najbolj spretno in učinkovito prirejeno.

Skladatelj je svojo opero »Linda di Chamounix« označil kot »semiserio« (polresno). V njej se menjavajo resne scene z vedrimi, ki se končno po raznih zapletljajih izlijejo v zadovoljiv in srečen konec. Glasba teče v naravnem, neprisiljenem toku. Melodije, težišče vsake italijanske opere, so zaokrožene, graziozne in čustveno bogate. Posebno vredne glasbene točke so Pierottova balada, Lindina scena blaznosti in zaključni ansambel med duhovnikom in zborom v prvem dejanju. Med osrednje točke opere spada duet v prvem dejanju, ki je poln pristrčne kantilene. Finali so mojstrsko zgrajeni ter kažejo v tem Rossinijev vpliv in klasično šolo italijanske opere.

Vsebina

Dejanje se vrši v Chamounixu, v francoskih Alpah koncem 18. stoletja. Siromašni ljudje živijo tam, predani na milost in nemilost fevdalni gospodi, ki oddaja v najem zemljo, travnike in pašnike.

Tam živi s svojimi starši lepa Linda, vsa udana mlademu slikarju Carlu, ki je pa v resnici sin chamoniške graščakinje. — Jeseni in ravno se sklepajo nove najeminske pogodbe, mladina pa se odpravlja na bridko pot v tujino za zaslužkom in kruhom, ki ga domači kraj ne more nuditi. Vse se pripravlja za odhod. Tu izve stari, razvratni, grešni marki o prekrasni Lindi, pa jo skuša z zvižajo zvabiti v grad, kjer naj postane njegova žrtev. O tem izve pravočasno blagородni predstojnik občine in on opozori in posvari pravočasno Lindine starše, naj spravijo dekleta na varno, predno ne bo prepozno in ne nasedejo lažem in obetom grajske gospode. — Tako se pridruži Linda odhodu savoyardskih popotnikov in se v družbi in zaščiti mladega Pierotta umakne v tujino.

Drugo dejanje nas povede v Paris na stanovanje Linde. Carlo, njen fant je izvedel, kje se nahaja in dal ji je na razpolago udobno stanovanje. Linda še vedno ne vé kdo je Carlo v resnici in čaka dneva, ko bo njuna zveza sklenjena za večno. — Med tem pa je Carlova mati, chamoniška graščakinja našla nevesto zanj in baš danes bo poroka. Tudi druge nesreče zajamejo Lindo. Njen prijatelj in spremnik Pierotto je ugotovil, da je stari marki izvedel za njeno bivališče in da jo išče. — Komaj Pierotto zapusti svojo varovanko, že se pojavi stari kavalir in le z zvižajo in spretnostjo se mu Linda izvije, kajti stari možakar je velik zajec in se boji tekmeča.

Pride Carlo. Ves je izpremenjen. Čaka ga nasilna poroka in prišel je samo še po slovo od Linde. — Linda ne sluti ničesar in se v dobri veri in nadi poslovi od Carla — ženina druge.

Težke prilike so pognale tudi Lindinega očeta v tujino. V mraku vstopi v njeno sobo in ne spozna hčere, ki je izpremenjena, niti ne sluti, da bi utegnila bivati v bogati hiši. A ko se mu vrže Linda okrog vratu, jo v zločesti sumnji, da je zavrgla čast, pahne od sebe. Prihiti Pierotto in sporoči, da je gledal poroko Carla. Tako stopa

nesreča na petó nesreči — za Lindo je to preveč... Mlademu dekletu se omrači um... Tákó jo odpelje Pierotto iz hiše nesreč in jo vodi domov v savojske gore.

Tretje dejanje sprejme spet vse one, ki so odšli za kruhom preko zimskih mesecev... Vračajo se mladi lajnarji s težko zasluženimi novci, a vendar je svidenje nad vse veselo. — Dobri prefekt pa gleda in išče. Vse najde, samo Linde ne. Pierotto privede bedno blazno siroto domov. Vsa srenja sočustvuje z ubogim dekletom in njenimi starši. Pa zaupanje v Boga in v iskreno ljubezen izvrši čudež. Carlo, Lindin fant, se je, tik predno bi moral stopiti v Parizu pred oltar z neljubljeno nevesto, izmotal iz nevšečne situacije. Njegova mati je spoznala, da je njegova ljubezen do Linde močna in da se ne kaže upirati. Tudi stari grešnik marki je poboljšán. A Linda o vsem tem ne ve ničesar. Tu jo privedejo tople besede Carlove spet k pravi zavesti — ljubezen zmaga. — Vse se raduje srečnega izida in dobrih pogledov v bodočnost.

Gostovanje naše opere v Trstu in na Reki

(Nadaljevanje)

»E R O« (ZAROČENEC Z ONEGA SVETA)

Komična opera v treh dejanjih od J. Gotovca v Politeamu Rossetti.

Sinoči smo slišali umetniško skupino Narodnega gledališča iz Ljubljane, v disciplinirani in sigurni izvedbi komične opere »Ero«. Opera je delo slovanskega skladatelja, modernega mojstra Jakova Gotovca, glasbenika izrazitega opernega značaja, vročega in strastnega v preprosti izdelavi, elegantnega v inštrumentaciji, katere ne zlorablja, pač pa srečno, iskreno in naravno vpleta narodno petje v okvir hercegovske kmetske zgodbe, kateri je g. M. Begović napisal prijetno besdilo. Mojster Jakov Gotovac nadaljuje z muzikalnimi in poetičnimi sredstvi tradicijo slovanske narodne opere. Z njo realizira svoje temeljne in prirojene muzikalne lastnosti, ki so lirično

izražanje, lahko in odkrito spojeno s karikaturnim in komičnim pripovedovanjem. Njegov orkestralni sestav je vedno slikovit. Konstruktivna oblika, dasi ni pretirano moderna, vsebuje posebno efektne značilnosti v muzikalnem oblikovanju Dome (Markove žene) ter v epizodi mlinarja Šime. Toda izrazita značilnost mojstra Gotovca je v narodni pesmi in v liričnem zlivanju. Dvospev Djule in Miće v dramatičnem okolišu drugega dejanja, ki predstavlja zaključek epizode, polne ljubezenskega čustva, je muzikalno med najznačilnejšimi odstavki te opere, ki je bogata lepih motivov. Vedno okrnjen v sceničnih potrebah je Gotovac dal prednost duševnemu izrazu svojih oseb, sledeč tako tudi svojemu sigurnemu in močnemu igralskemu čutu, mesto da bi zašel v sinfonično slikanje kmetske pokrajine, ki je za vse muzike tako zapeljiva. Ta njegov smisel za odrsko govorico, za pravilnost oblikovanja komičnega in dramskega teksta ter skrb učvrstiti in zlititi ritem poetičnega stavka z ritmom muzikalnega so dokazali včeraj zvečer mojstrov veder, močan in plemenit odrski temperament. Gotovo raste in se oblikuje njegov muzikalni talent v skladnosti z močnim liričnim in melodramatičnim vplivom našega in prejšnjega stoletja, toda mojster Gotovac poseduje tudi v znatni meri sposobnost izraziti lastno muzikalno govorico, s katero nam da čutiti bolelost domotožja, nemirno utripanje, čustveno veselje zdaj svetlo, zdaj zopet obledelo; oni smisel mističnega in realnega, ki ustvarja dualizem slovanske duše in ki je dramatska karakteristika tega gledališča. V »Eru«, ki je bil sprejet frenetično, vroče, z razumevanjem in z odobravanjem je publika čutila vso nedotaknjeno preprostost in čilost tega komponista ter je tudi znala ceniti skupno s čistostjo njegove melodične inspiracije mojstrovino, s katero je znal izdelati motive narodnih pesmi, razviti krasne zborovske motive ter dalmatinske narodne plese. Pravi muzik, ni samo osebni stvaritelj, marveč je vedno tudi dedič muzikalnega zaklada svojega naroda, ki ga prenaša, včasih nezavedno, z lastno občutljivostjo izraza. Tako odmevajo pri Gotovcu tu in tam v čarobnih instrumentalnih akordih ali v slikovitih disonancah veliki ruski mojstri, a to ne vsled imitacije, marveč vsled umetniške asimilacije in vsled umetniškega čuta, kakor se pozna tudi pri lepi pesmi tega narodnega lirika vpliv italijanske melodije. Gotovac ima

obilno lastnosti izkušenega in tehnično zrelega muzika, in ta njegova komična opera, tako različna, živa in pestra v izmenjavi romantičnega okolja s komičnim, ga usposablja tudi za bodoče.

Bajka o »Eru« prikazuje, kako se Ero predstavlja mladi Juliji kot ubog potepuh, ki je v resnici bogat posestnik, kako se vtihotapi v hišo deklice in pripoveduje pravljice, izvablja denar ter si izmišljuje vsakovrstne doživljaje trdeč, da je padel z neba, da bi si tako pridobil deklico svojega srca. Zapoden od Julijinega očeta in mačehe ter od vaških fantov, ki mu groze, se Ero zateče k nekemu mlinarju, kjer se sestane z Julijo. Po ljubezenskem duetu zbežita na konju preko hribov ter se nato vrneta bogata in srečna, da prejmeta blagoslov roditeljev in da praznujeta med petjem in plesi svojo poroko.

Z uprizoritvijo Era je ansambl ljubljanskega Narodnega gledališča nudil predstavo, bogato dogodkov, svetlo, razgibano in slikovito. Igralci so se odlikovali ne samo po svojih glasovnih sposobnostih, ampak tudi po svojih igralskih zmožnostih. Tako je na primer sopran gdč. Mezetove, ki razpolaga z obsežnim in dobro izšolanim glasom ustvaril s čustvenimi utripi nežni okoliš odrskega liku Djule.

Tenorist Francel, ki razpolaga z zvenečim tonom in z razsežnim dihom, je doumel Era ne samo v izrednih glasovnih zahtevah, ki jih v delu izvaja z bogastvom, marveč tudi z živim razumevanjem poze in mimike. Bas Betetto, v vlogi Marka, bogatega posestnika, je osredotočil vse svoje lepe lastnosti komičnega sloga, tako igrske kakor glasovne, medtem ko sta ga. Kogej in Janko, umetnika, ki sta glasovno kakor igralsko zelo čislana, predstavljala svoje osebe z izklesanim poudarkom. K lepi realizaciji celotne predstave sta pripomogla nadalje Ribičeva in Bekš. Zbor, ki ga vodi mojster Švara, plesi Golovina, scenarij arhitekta Franca in Golovinova režija, so vtisnili predstavi harmoničnost gibov, kolorita in slikovitih efektov.

Mojster Mirko Polič, ki je koncertiral in vodil opero, poudarjajoč razne dele, osvetljuječ z vso izbranostjo in razgibanostjo lirične in komične dogodke, je z izjemo kakega preveč poudarjenega zvo-

ka, ustvaril s svojim vzgojenim in sposobnim orkestrom ono učinkovitost, ki popolnoma odgovarja njegovemu inteligentnemu in občutljivemu podajanju.

Uspeh je bil nenavadno udaren: sedem klicev po vsakem dejanju, vzkliki in rože gdč. Mezetovi, aklamacije mojstru Gotovcu in direktorju Poliču in slednjič aklamacije vsem umetnikom.

(*«Il Piccolo di Trieste», 11. junija 1937.*)

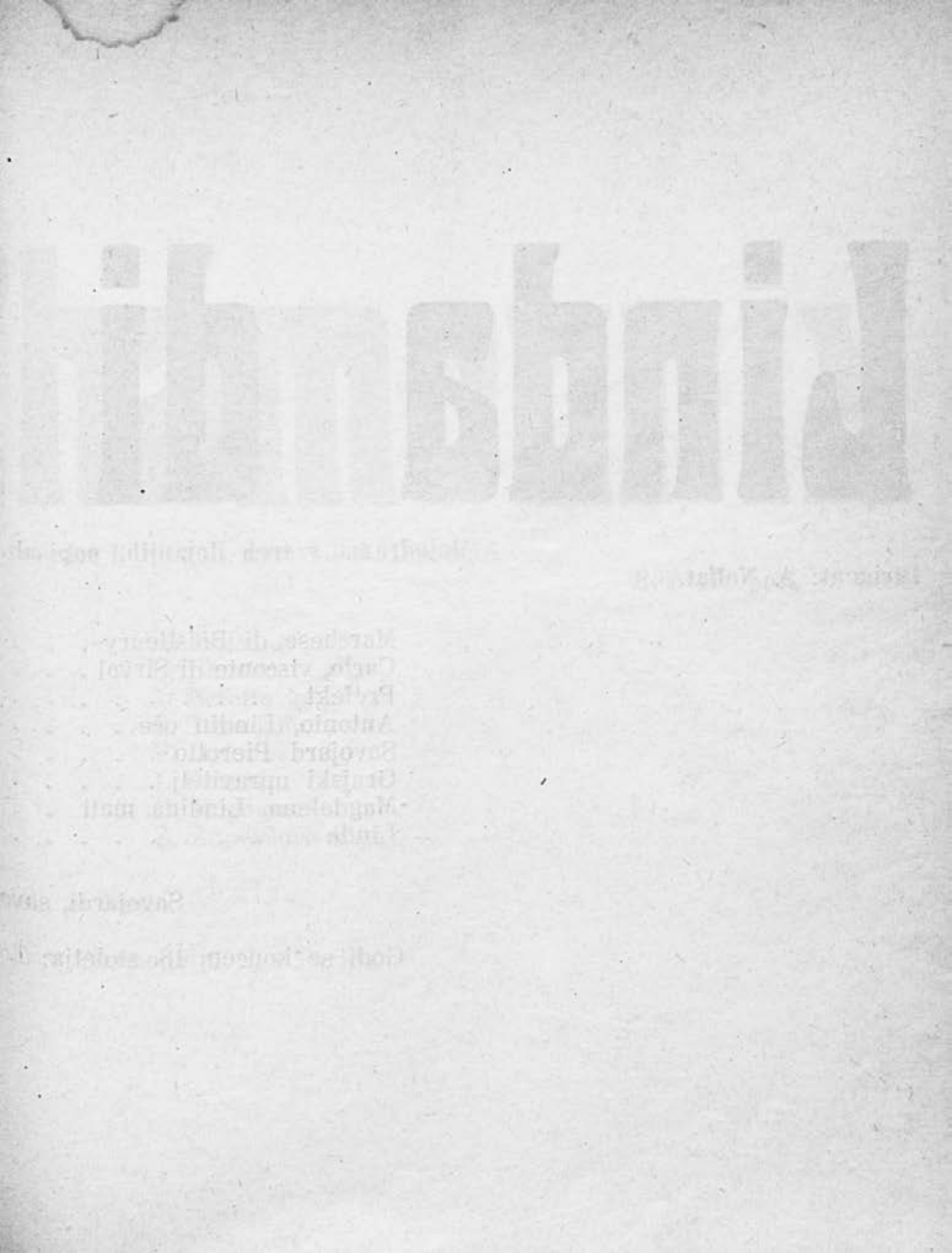
Prihodnji operni spored

Opera pripravlja Ant. Foersterjevo poljudno opero »Gorenjski slavček«, ki jo je glasbeno predelal ravnatelj M. Polič, besedilo pa je po Poličevi osnovni zamisli nanovo spisal J. Vidmar. Uprizoritve se pripravlja za 100letnico skladateljevega rojstva. V glavnih vlogah bodo sodelovali: gg. Vidalova, Golobova, Poličeva, Francl, Janko, Kolacio, Betetto in dr. — Dalje je v študiju Čajkovskega »Onjegin«, pod taktirko N. Štritofa in v režiji prof. O. Šesta.

V glavnih vlogah bodo sodelovali: gg. Oljdekopova, Golobova, Kogejeva, Banovec, Primožič in Betetto.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Zupančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Wiederholung

Wiederholung

Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung
Wiederholung

Wiederholung
Wiederholung

Linda di Chamounix

Melodrama v treh dejanjih, napisal G. Rossi, prevedel I. Pregelj, uglasbil G. Donizetti.

Dirigent: A. Nefat.

Režiser: prof. O. Šest.

Marchese di Boisfleury	A. Kolacio
Carlo, visconte di Sirval	S. Banovec
Prefekt	J. Betetto k. g.
Antonio, Lindin oče	R. Primožič
Savojard Pierotto	F. Golobova
Grajski upravitelj	I. Gorski
Magdalena, Lindina mati	M. Kogojeva
Linda	Z. Župevčeva k. g.

Savojardi, savojardje, dekleta in fantje.

Godi se koncem 18. stoletja: 1. in 3. dejanje v Chamouniju, 2. v Parizu.

Kindergarten

Prof. W. B. ...

...

...

...

...